

Knut Agathon Wallenberg och Särö

På sidan 233 i "Finansfursten: K A Wallenberg 1853-1938" (Ulf Olsson, 2006) kan man läsa:

"Trots att saltsjöbadsprojektet hade det trångt i portgången behöll Knut tron på själva grundidén, vilket framgår av att han gjorde en liknande satsning på västkusten. Söder om Göteborg växte det fram en bebyggelse på Särö, gynnad av kungliga familjen och Göteborgs societet. Intressant nog skulle Knut Wallenberg i slutet av 1890-talet engagera sig i utvecklingen av denna badanstalt med sina "grosshandlarvillor". Han köpte 1898 med hjälp av en göteborgsköpmann, Hans Ludvig Ygberg, hela Särö och medverkade också i bygget av en järnväg från Göteborg några år senare. År 1905 övertog Ygberg officiellt hela ägandet, men hade stora lån hos Knut Wallenberg till sin död 1917."

Ulf Olsson, professor i ekonomisk historia på Handels i Göteborg, refererar här till dels Klas Heymans "Särö genom tiderna", dels brevväxling mellan KA Wallenberg och Ygberg (Stiftelsen för Ekonomisk Historisk Forskning inom Bank och Företagande, Stockholms Enskilda Banks arkiv). Men det finns ingenting om KA Wallenberg vare sig hos Heyman eller Prytz.

På sidan 394 kan man läsa om Knut och Alice Wallenbergs umgänge med Broströms: "I Ostasiatiska Kompaniet var Knut ordförande ifrån dess start 1907 till sin död. Han samarbetade nära med Dan Broström, den verkställande direktören fram till 1925. ... Umgänget med slakten Broström hade också fortsättningsvis en privat karaktär. Sommarumgänget på Särö förblev fortfarande livligt; dit kom Knut med "Fujiyama", ofta lämpligt i tid för årets kungamiddag med Gustaf V. Här fanns också tidvis brodern Oscar Wallenberg, gift med Beatrice, dotter till göteborgsföretagaren James Keiller." (Fel, skall vara Alexander Keiller).

Vidare om Alice Wallenberg på sidan 446:

"På somrarna vistades hon gärna en tid på societetsbadorten Särö söder om Göteborg. Där umgicks hon nära med framför allt Elin Janson, syster till Dan Broström, och även med hans hustru Ann-Ida. Hon bodde då hos Elin i villa Sandvik på Särö."

Ytterligare utdrag ur Kapitel VI: Järnvägsaktiebolaget Stockholm-Saltsjön Ett älsklingsprojekt

Järnvägarnas entré i den västliga välden ändrade förutsättningarna för människors boende och fritid. Möjligheten att resa snabbt och på fasta tider innebar på många håll att förstäder med direktförbindelser med storstädernas centrala delar växte fram. Till en början gällde det då gärna villaförstäder för den burgnare befolkningen, som kunde betala för resorna och ville leva i en lantligare omgivning. I stockholmstrakten fick Stocksund och Sundbyberg tidigt villabebyggelse. Exploateringen av Djursholm är utslag av samma tendens. (229)

Steget var inte långt till att med den spårbundna trafikens hjälp utveckla badorter och rekreationsanläggningar i städernas omgivning. Furstar och adelsfamiljer hade alltid bott på sina gods eller haft lantliga tillflyktsorter dit man tog sig med häst och vagn. Ångbåtar hade på 1800-talet öppnat möjlighet för något bredare samhällslager att hyra in sig på landet eller bygga sommarhus. I Stockholms skärgård växte det fram så kallade grosshandlarvillor. Industrialiseringen innebar att städerna växte och att de hygieniska förhållandena där försämrades. Tidens dyrkan av naturen kan ses som en reaktion på industrisamhällets framväxt. Även Stockholm förvandlades under slutet av 1800-talet till en stad med utpräglade arbetarkvarter och fabriker med rykande skorstenar. (229-239)

Ute i Europa fanns kända, exklusiva fritidsanläggningar i exempelvis Trouville sur Mer söder om Le Havre och Biarritz längre söderut vid franska atlantkusten eller i tjeckiska Karlsbad med sina hälsobringande källor. Om man i stockholmstrakten skulle göra en liknande satsning var det naturligtast att söka sig ut mot det saltare vattnet i Östersjön, åtminstone om man var inbiten seglare. Med sin kutter "Alma" seglade Knut på våren 1889 tillsammans med bland andra sin bor Gustaf ut mot Baggensfjärden för att rekognoscera. Med hjälp av "Almas" lillbåt och till fots undersökte man trakterna närmare och fann dem lämpliga. I bakfickan hade Knut ett erbjudande från Herman af Petersens, innehavare av Erstaviks fideikommiss, att få köpa stora markområden med goda möjligheter att bygga järnväg... (230)

Det saknas inte samtida, internationella exempel på att motsvarande positioner som Knut Wallenbergs skapats av andra exploatörer. Ett typiskt om än ovanligt storslaget fall är exploateringen av Floridas östkust från St. Augustine och vidare över Palm

Beach, Nassau, Miami och till Key West. Mannen bakom detta verk var Henry M Flagler, som tjänat sina stora pengar som kompanjon till Rockefeller under Standard Oils expansion kring mitten av 1880-talet för att i slutet av 1880-talet satsa på att utveckla Floridas östkust till en "American Riviera". (242)